

નયી પીડી કો ફાસીવાદી વિચારધારા કી ઘુટ્ટી

● નમિતા, ઇલાહાબાદ

મધ્ય પ્રદેશ ઔર રાજસ્થાન મં નયી પીડી કો ફાસીવાદી વિચારધારા કી બુઝી પિલાયી જા રહી હૈ। સંઘ પરિવાર દ્વારા સંચાલિત સ્કૂલોમં તો યહ પહેલે સે હી ચલા આ રહા હૈ। લેકિન ઇન ભાજપા શાસિત રાજ્યોમં અબ બાકાયદા સરકારી સ્કૂલોમં કે જરિયે અબ છાત્ર-છાત્રાઓં કો હિટલર-મુસોલિની કે આદર્શોને પઢાયે જા રહેં હૈને।

રાજસ્થાન સરકાર ને 8વીં ઔર 12વીં કક્ષા કે પાઠ્યક્રમોમં જો બદલાવ કિયે હૈને ઉસમેં ફાસીવાદ કી તારીફ મં કસીદે પઢે ગયે હૈને। આઇએ એસે પાઠોને કુછ નમૂને દેખતે હૈને। ‘રાજનીતિ વિજ્ઞાન કી પ્રમુખ અવધારણાએં ઔર વિચારધારાએં’ નામક 12વીં કક્ષા કી પુસ્તક મં કહા ગયા હૈ –

‘ફાસીવાદ કી દેન કો નિન્મ વિન્દુઓને આધાર પર સમજા જા સકતા હૈ – (1) ફાસીવાદ લોકતંત્ર કે દોષોનો કો દૂર કરતા હૈ। (2) સંકટકાળીન સ્થિતિ મં તત્કાલ નિર્ણય કી આવશ્યકતા હોતી હૈ ઔર ઇસકે લિએ ફાસીવાદ ઉપયુક્ત હૈ। (3) ફાસીવાદ સે રાષ્ટ્રીયતા કી ભાવના કા વિકાસ હોતા હૈ। (4) ફાસીવાદ મં શાસન યોગ્ય વ્યક્તિને નિયંત્રણ મં હોને સે રાષ્ટ્ર સુરક્ષિત રહતા હૈ। (5) મુસેલિની કે યુગ મં ઇટલી મં આર્થિક ઔર ઔદ્યોગિક વિકાસ હુંબા।’

સંઘ પરિવાર કે સભી મુખ ઔર મુખૌટે હિન્દુ રાષ્ટ્ર કી અવધારણા કો હી એકમાત્ર ભારતીય અવધારણા માનતે હૈને ઔર ધર્મ તો રાષ્ટ્ર કા કેન્દ્રીય સંઘટક અવયવ હૈ। બાકી સભી ધર્માવિલાસી ભારત કે લિએ વિદેશીઓને, પરાયે હૈને ઔર ઉન્હોને ભારતીય સભ્યતા ઔર સંસ્કૃતિ કો ભ્રષ્ટ કિયા હૈ। સંઘ કે શીર્ષ સિદ્ધાન્તકાર ગોલવરકર ને તો અપની કિતાબ ‘ચી અવર નેશનહુડ ડિફાઇન્ડ’ મં કહા ભી હૈ કી “મુસ્લિમાન ઇસ દેશ મં રહ સકતે હૈને, લેકિન પૂર્ણતા હિન્દુ રાષ્ટ્ર કી અધીનતા મં, કિસી ભી ચીજી પર દાવા ન કરતે હુએ, સુવિધાઓને સે વંચિત હોકર। વિશેષ વ્યવહાર તો દૂર, વે એક નાગરિક કે અધિકારોને સે ભી વંચિત હોંએ।”

સંઘ પરિવાર કે શીર્ષ સિદ્ધાન્તકારોને કે યે “મહાન” વિચાર અબ સરકારી પાઠ્યપુસ્તક મં ચ્યક્ર રહે હૈને। 11વીં કી સમાજશાસ્ત્ર કી પુસ્તક મં અન્ય ધર્મોને પર હિન્દુ ધર્મ કી શ્રેષ્ઠતા સ્થાપિત કી ગઈ હૈ ઔર હિન્દુ ધર્મ કો ભારતીય સમાજ, સંસ્કૃતિ કો પથ પ્રદર્શક બતાયા ગયા હૈ। મધ્યકાળ કો ભારત કા અન્ધકાર પક્ષ બતાને વાલી યે કિતાબેં લિખતી હૈ કી ‘મુગાતોને હિન્દુઓનો કો દોયમ દર્જે કા નાગરિક બનાકર પ્રતાડિના કા જો દૌર શુરૂ કિયા વહ અંગેજોને કે સમર્પય ભી જારી રહા। એસે મેં ડા. હેડોવાર ને રાષ્ટ્રીય સ્વયં સેવક સંઘ કી સ્થાપના કી જિસને હિન્દુઓને પુનઃ જાગૃતિ ઔર સમાજ મં સમરસતા કા સંચાર કિયા।’

હિન્દુઓને પુનઃ જાગૃતિ કરને કે નામ પર હી પિછે દિનોને

મધ્ય પ્રદેશ સરકાર ને ભી સ્કૂલોમં વન્ડેમાતરમાં ગાના ઔર ‘સૂર્યનમસ્કાર’ કે કાર્યક્રમ કો અનિવાર્ય બનાને કી કવાયદ કી થી। હાલાંકિ વ્યાપક વિરોધ કે કારણ સરકાર કો ઘોષિત કરના પડા કી યહ અનિવાર્ય નહીં સ્વેચ્છિક હૈ।

ચુનાવી રાજનીતિ કી મજબૂરિયોને કે ચલતે ભલે હી સંઘ પરિવાર કી રાજનીતિક શાખા ભાજપા દલિતોનો આરક્ષણ દેને કા સમર્થન કરતી હોને, લેકિન વસ્તુત: આજ ભી તહેદિલ સે વહ વર્ણ વ્યવસ્થા કી હિમાયતી હૈ। ઇસીલિએ વહ જાતિ વ્યવસ્થા કે ઉન્મૂલન કી બાત ન કરકે સામાજિક સમરસતા કી બાત કરતા હૈ। વહ અમાનવીય વર્ણ વ્યવસ્થા કી હી પૈરોકાર હૈ।

લગભગ સભી પુસ્તકોમં ઇતિહાસ કે નામ પર પુરાણ-કથાઓં, ઝૂઠ-ફરેવ ઔર અંધિવિશવાસોનો કો ઘાલમેલ હૈ। યહ બતાતા હૈ કી યે ભગવાધારી ઇતિહાસ સે કિસ કદર ભયક્રાન્ત હૈને। ઉન્હોને પતા હૈ કી અગાર ભાવી પીડી વૈજ્ઞાનિક ઇતિહાસ દૃષ્ટિ સે ઔર ફાસિસ્ટોને કો કાલે ઇતિહાસ સે પરિચિત હો જાયેગી તો ઉન્કી સત્તા કોઈ અસ્તિત્વ નહીં રહેગા। ઇસીલિએ વે બૌખલાયે હુએ હૈને ઔર જહાં ભી ઉન્કી સરકારોને હૈને વહાં તમામ શિક્ષણ સંસ્થાનોને, અકાર્દમિક સંસ્થાઓનોને કે કેસરિયા બ્રિગેડ કે ફાસિસ્ટ ટંડુઓનોને ભરા જા રહા હૈ, પાઠ્યપુસ્તકોને કે સાથ યહ ઇતિહાસવિરોધી મનમાના તોડફોડ ઇન્કે ઇસી ડર કા નતીજા હૈ।

દરઅસલ યે સારી કારગુજારિયાં યુવા પીડી કે વિવેક કો કુણિઠ કરને, ઉન્કી તર્કશીવિત કો કમજોર કરને ઔર ઉન્કે માનસ કો સામ્બ્રદ્ધિક વિદ્યેષ સે ભરને કી કુલિસ્ત સાજિશોને તહત કિયા જા રહા હૈ। યહ યુવા વર્ણ કી પરિવર્તનકામી ઊર્જા ઔર સર્જનાત્મકતા કો અન્ધ આસ્થાવાદી ઉન્માદી ભીડ મં બદલને કી તૈયારી હૈ। ઇસીલિએ હમેં ચૌકન્ના રહના હૈ। ગુજરાત કે બાદ હિન્દુત્વ કી નયી પ્રયોગશાલાએં તૈયાર હો રહી હૈને।

સંસદીય વામપંથી બાતબહાદુરોને કો પ્રબન્ધન કલા સિખાને કે લિએ આમન્ત્રણ

● આશુ, દિલ્લી

અપની સચ્ચાઈ યા બેઈમાની કો દો તરીકે સે સમજા જા સકતા હૈ। આગમનાત્મક રૂપ સે, યાની ઇણ્ડક્રિટિવ લોઝિક સે યા ફિર નિગમનાત્મક રૂપ સે, યાની ડિડક્રિટિવ લોઝિક સે। અભી હાલ હી મેં ભારતીય પ્રબન્ધન સંસ્થાન કે છાત્રોને ઔર ફેન્કલ્ટી ને “માર્કર્સવાદી” ધૂર્ઘધર સીતારામ યેચુરી કો પ્રવન્ધન પર લેક્વચર દેને કે લિએ બુલાયા। અબ ઇસસે લાલ મિર્ચ ખાકર વિરોધ-વિરોધ કી રટ લગાને વાલે ઇન તોતોનો કો સમજ લેના ચાહિએ કી વે મજદૂરોને કે હિમાયતી હૈને યા પૂંજીપિત્યોને।

વૈસે પ્રબન્ધન કે વિદ્યાર્થીઓનો કી યહ માસૂમ જિજાસા વિલ્કુલ વાજિબ હી થી કી આખિર યે સંસદીય બાતબહાદુર વંગાલ ઔર કેરલ મેં ઉન્હોને નીતિયોનો કો કુશલતા કે સાથ કેસે લાગુ કરતે હૈને જિન્હેનું લાગુ કરને કે બાદ કેન્દ્ર મેં હર પાંચ સાલ, તો કબી-કબી તીન

साल पर सरकारें बदल जाया करती हैं। और यहाँ देखिये! तीन दशक होने को आये, और बदस्तूर मज़दूर वर्ग और आम जनता के साथ गद्दारी किये जा रहे हैं और चुनाव जीते जा रहे हैं! अरे बाबू मोशाय! आपकी सफलता का राज क्या है? यहीं तो जानना चाहते थे प्रबन्धन के छात्र येचुरी साहब से! इतने लम्बे समय तक सफलतापूर्वक चार सौ बीसी कैसे कर पाते हैं आप “भाकर्सवादी” लोग?

अभी नन्दीग्राम और सिंगूर में जो कुछ हो रहा है वह सबको पता ही है। बुद्धदेव भट्टाचार्य की सरकार तो ज्योति बसु से भी चार कदम आगे बढ़कर देशी-विदेशी पूँजी को सम्प्रोहित करने के लिए केंचुल नृत्य किये जा रही है! और ‘दि हिन्दू’ को दिये गये अपने साक्षात्कार में बुद्धदेव भट्टाचार्य ने साफ़ स्वीकार कर लिया कि अब विदेशी निवेश के बिना कुछ नहीं किया जा सकता है और देशी पूँजी निवेश तो करना ही है। इसलिए मज़दूरों को अच्छी तरह से रहना चाहिए और अनुशासित रहना चाहिए। उन्हें पूँजीपतियों के साथ सहकार स्थापित करना चाहिए और अपनी ज़रूरतों और

खुद पर संयम रखना चाहिए।

जब चुनाव आता है तो संसदीय वामपंथी पाखण्डी जमकर मज़दूर-मज़दूर चिल्लाते हैं और बहुत देर तक चिदम्बरम के दरवाजे पर दरबान की तरह खड़े रहते हैं तब जाकर रोजगार गारण्टी योजना का लॉलीपॉप लाकर जनता के हाथ में धमा देते हैं ताकि व्यवस्था का भ्रम कुछ समय और क्रायम रहे। चुनाव के बाद तो रोजगार गारण्टी और कामगार सामाजिक सुरक्षा कानून को लेकर सारे संसदीय वामपंथी बहुत हल्ला मचा रहे थे कि यह उनके दबाव के कारण हुआ जबकि सामाजिक सुरक्षा कानून का खाका तैयार करने वाले अर्जुन सेनगुप्ता ने खुद ही बोल दिया कि यह कानून कोई समाधान नहीं है बल्कि एक सेफारी बाल्व है!

लेकिन इन सारे विरोधाभासों के बावजूद लोगों में भ्रम बनाए रखने में और लोगों को बेवकूफ बनाकर प्रबन्धित करने में इन लाल मिर्चखोर तोतों ने अपनी दक्षता दिखला दी है। इसीलिए तो प्रबन्धन के छात्र येचुरी जी के अमृत बचन सुनने को व्यग्र हो रहे हैं। जाहिर है! समझा जा सकता है!

‘इंकलाब जिन्दाबाद’ का अर्थ

हम ‘यर्तीद्रिनाथ जिन्दाबाद’ का नारा लगाते हैं। इससे हमारा अभिप्राय यह होता है कि उनके जीवन के महान आदर्शों तथा उस अधक उत्साह को सदा-सदा के लिए बनाए रखें जिसने इस महानतम बलिदानी को उस आदर्श के लिए अकथनीय कष्ट झेलने एवं असीम बलिदान करने की प्रेरणा दी। यह नारा लगाने से हमारी यह लालसा प्रकट होती है कि हम भी अपने आदर्शों के लिए ऐसे ही अचूक उत्साह को अपनाएँ और यही वह भावना है जिसकी हम प्रशंसा करते हैं। इसी प्रकार हमें ‘इंकलाब’ शब्द का अर्थ भी कोरे शाब्दिक रूप में नहीं लगाना चाहिए। ... क्रान्ति शब्द का अर्थ प्रगति के लिए परिवर्तन की एक भावना एवं आकांक्षा है। लोग साधारणतया जीवन

की परम्परागत दशाओं के साथ चिपक जाते हैं और परिवर्तन के विचार मात्र से ही काँपने लगते हैं। यहीं वह अकर्मण्यता की भावना है जिसके स्थान पर क्रान्तिकारी भावना जागृत करने की आवश्यकता है। दूसरे शब्दों में कहा जा सकता है कि अकर्मण्यता का वातावरण निर्मित हो जाता है और रुद्धिवादी शक्तियाँ मानव समाज को कुमार्ग पर ले जाती हैं। ये परिस्थितियाँ मानव समाज की उन्नति में गतिरोध का कारण बन जाती हैं। क्रान्ति की इस भावना से मनुष्य जाति की आत्मा स्थायी तौर ओत-प्रोत रहनी चाहिए, जिससे कि रुद्धिवादी शक्तियाँ मानव समाज की प्रगति की दौड़ में वाधा डालने को संगठित न हो सकें। यह आवश्यक है कि पुरानी व्यवस्था सदैव बदलती रहे और वह नयी व्यवस्था के लिए स्थान रिक्त करती रहे, जिससे कि यह आदर्श व्यवस्था संसार को बिगड़ने से रोक सके। यह है हमारा वह अभिप्राय जिसको हृदय में रखकर हम ‘इंकलाब जिन्दाबाद’ का नारा बुलंद करते हैं।

(‘मॉडर्न रिव्यू’ के सम्पादक रामानंद चट्टोपाध्याय को लिखे गए भगत सिंह और बटुकेश्वर दत्त के पत्र से।)